

HVA KAN SAMISK NASJONAL KOMPETANSETJENESTE - PSYKISK HELSEVERN OG RUS (SANKS) TILBY?

SANKS

Sámi našuvnnalaš gealbobálvalus -
psyhkalaš dearvvašvuodasuddjen ja gárrendilledikšu

Samisk nasjonal kompetansetjeneste -
psykisk helsevern og rus

Sami Norwegian National Advisory Unit -
Mental Health and Substance Use

SÄN A6
SANKS

**SANKS ER EN
KOMPETANSETJENESTE
SOM SKAL BIDRA TIL AT
DEN SAMISKE
BEFOLKNINGEN FÅR ET
LIKEVERDIG TILBUD
INNENFOR PSYKISK HELSE
OG AVHENGIGHETSARBEID**

NASJONALT TEAM

Našunála bargojoavku

Našunála bargojoavku fállá čielggadeami ja divššu mánáide, nuoraide ja rávisolbmuide spesialistadearvvašvuodabálvalusas. Ovttat dat lea oassi SÁNAG:s, ja mis lea našuvnnalaš ovddasvástádus sápmelaččaide fállat divššu. Našunála bargojoavkkus leat kántursajit Oslos, Troandimis, Plassjes, Hábmerris, Tromssas, Guovdageainnus ja Kárášjogas.

Mii fállat čielggadeami ja divššu dáid váttuide:

- Čatnaseapmi, gaskavuohka ja ovttasdoaiman
- Láhttenváttut
- Doaimmaid ja áicilvuoda muosehuhtin
- Manjonan dahje eahpedábálaš ovdáneapmi
- Traumat/garra ballu/lossamiella/ bággobuoazanvuodát
- Persovnnalašvuodaváttut
- Psykosaproblematihkka
- Borranváttut

Buot divššut heivehuvvojit individuálalaččat. Kultuvra, giella ja hálddašeapmi lea divššu guovddáži.

Čujuheami vuolggaha doavttir, psykologa dahje mánáidsuodjalusbálvalus.

Mii fállat maiddái kulturheivehuvvon bagadallama ja oahpahusa fágaolbmuide ja oahpahusásahusaide.

Nasjonalt team

Nasjonalt team tilbyr utredning og behandling til barn, unge og voksne i spesialisthelsetjenesten. Som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen. Nasjonalt team har kontorer i Oslo, Trondheim, Røros, Hamarøy, Tromsø og Karasjok.

Vi tilbyr utredning og behandling for følgende vansker:

- Tilknytning, relasjon og samspill
- Atferdsforstyrrelser
- Forstyrrelse av aktivitet og oppmerksomhet
- Utviklingsforstyrrelse
- Traumer, angst, depresjon og tvangslidelser
- Personlighetsforstyrrelser
- Psykoseproblematikk
- Spiseforstyrrelser

All behandling tilrettelegges individuelt med fokus på kultur, språk og mestring.

Henviing skjer via lege, psykolog eller barneverntjenesten.

Vi tilbyr også kulturtilpasset veiledning og undervisning til fagfolk og utdanningsinstitusjoner ved forespørsel.

National team

The National Team (NT) provides assessment and treatment to children, youths and adults at the Specialist Health Service unit. NT, as a part of SANKS, has a national-level responsibility for the Sami population. NT has offices in Oslo, Trondheim, Røros, Hamarøy, Tromsø and Karasjok.

NT provides assessment and treatment of the following problems:

- Sense of connection, relationship and interaction with others
- Behavioral disorders
- Attention/Activity deficit disorders
- Developmental disorders
- Trauma, anxiety, depression and obsessive-compulsive disorders
- Personality disorders
- Psychosis disorders
- Eating disorders

Every treatment is individually arranged with a focus on culture, language and coping.

Referral is made by doctors, psychologists or The Child Welfare Services.

In addition, upon request, NT offers culturally appropriate guidance and instructions to professionals and educational institutions.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henviingen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

BARNE- OG UNGDOMSPSYKATRISK POLIKLINIKK (BUP)

Mánáid- ja nuoraidpsykiátralaš poliklinihkka

Mii fállat čielggadeami ja divššu mánáide ja nuoraide gaskal 0-18 jagi. Ovttat lea oassi SÁNAG:s, ja mis lea našuvnnalaš ovddasvástádus sápmelaččaide fállat divššu ja erenoamáš ovddasvástádus sisaváldingielddaid badjel: Guovdageaidnu, Kárášjohka, Porsángu, Davvesiida, Gáŋgaviika, Deatnu ja Unjárga.

Mii fállat divššu váttuide nugo:

- Čatnaseapmi, gaskavuohtha ja ovttasdoaiman
- Váttis dahje spiehkasteaddji láhtten
- Doaimmaid ja áicilvuodá muosehuhttin
- Maŋŋonan dahje eahpedábálaš ovdáneapmi
- Váivi, sierranasvuohtha, lossamiella, iešsorbmenjurdat
- Suhttu/aggrešuvdna
- Gárrenmirkogeavaheapmi
- Borranváltut
- Garra ballu

MNP:s lea njuorat- ja smávvamánáidbargojoavku mii fállá čielggadeami ja divššu mánáide gaskal 0-6 jagi, ja maid bagadallama ja ráđđádallama dearvvašvuodabuohccidivššáriidda.

Johtti bargujoavku lea doaimma mii gullá Kárášjoga ja Girkonjárgga MNP:i. Joavku veahkeha ja ovttasbargá MNP:ain oanehit áigodagain pasieantta ja bearaš gullelaš áššiiguin, main gáibiduvvo čuovvleapmi dahje/ja bagadallan go leat čuovvleamis ja divššus MNP:s. Ovdamearkka dihte; ovttaskas čuovvleapmi mánáin ja nuorain, bagadallan ruovttuide, mánáidgárddiide, skuvllaide ja muđui mánáid lagas birrasiin. Mánná ferte čujuhuvvon MNP:i jus galgá oažžut divššu johtti bargujoavkkus.

Čujuheami vuolggaha doavttir, psykologa dahje mánáidsuodjalus.

Vuosttašceahkkefálaldat:

MNP fállá ságastallamiid jiena/gova ja telefonna bokte. Lea vejolaš oažžut 2-3 čuovvulanságastallama čujuhusa haga.

Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk

Vi tilbyr utredning og behandling* til barn og unge mellom 0 og 18 år. Som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen, og et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Lebesby, Gamvik, Tana og Nesseby.

Vi gir behandling for vansker slik som:

- Tilknytning, relasjon og samspill
- Problematisk eller avvikende atferd
- Forstyrrelse av aktivitet og oppmerksomhet
- Forsinket eller påfallende utvikling
- Tristhet, isolasjon, depresjon og selvmordstanker
- Sinne og aggresjon
- Rusmiddelmissbruk
- Spiseforstyrrelser
- Angst

Vårt sped- og småbarnsteam gir utredning og behandling til barn mellom 0-6 år, samt veiledning og konsultasjon til helsesykepleiere.

Ambulant team er et tiltak under BUP Karasjok og Kirkenes, og bistår og samarbeider tett med BUP i kortere perioder i pasient- og familierettede saker som krever tettere oppfølging og/eller veiledning når de er inne til utredning og behandling i BUP. Eksempelvis; individuell oppfølging av barn og unge, veiledning i hjemmet, barnehage, skole og i barnets nærmiljø for øvrig. Barnet må være henvist BUP for å kunne henvises til ambulant team.

Henvising skjer via lege, psykolog eller barnevernet.

Lavterskeltilbud:

BUP, SANKS tilbyr samtaler for barn og unge via lyd/bilde og telefon. Det er mulighet for 2-3 oppfølgingsamtaler, uten henvisning fra lege.

Child and Adolescent Psychiatric Outpatient Clinic

We provide services for children and adolescents between the ages 0 to 18. SANKS has a national responsibility for the Sámi population, and a special responsibility for the municipalities: Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Tana, Nesseby, Lebesby and Gamvik.

BUP provides services for children and adolescents with problems such as:

- Attachment and relationship issues
- Problematic or aberrant behaviour
- Attention deficit disorder and hyperactivity
- Delayed or atypical development
- Sadness/isolation/depression suicidal thoughts
- Anger/aggression issues
- Substance abuse
- Eating disorders
- Anxiety

BUP has a separate team for infants and small children (age 0-6 years) that offer assessment and treatment of infants and small children as well as guidance and consultation for public health nurses.

The Ambulatory Team is a unit under Child and Adolescent Psychiatric Outpatient Clinic (BUP) Karasjok and Kirkenes. The Team assists and collaborates closely with BUP for a shorter period for patient- and family-oriented cases that require closer follow-up and / or guidance, when they are for checkups and treatment in BUP. Examples are; following up children and youths individually, guidance at home, kindergarten, school and in the immediate environment the child lives in. The child has to be referred by BUP, so that the child can be referred to The Ambulatory Team. Referrals must be obtained by a physician, psychologist or Child Welfare Services (CWS).

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

FAMILIEENHETEN

Bearašovttadat

Mii fállat čielggadeami ja divššu bearrašiid main leat váttisvuodát ovttas doaibmat ja gulahallat. Fálaldat lea vejolaš čoavddus go poliklinihkalaš doaibma ii leat dagahan rievdadeami, ja go lagabui čuovvoleapmi lea dárbbášlaš. Ovttat lea oassi SÁNAG:s, ja mis lea našuvnnalaš ovddasvástádus sápmelaččaide fállát divššu.

Dikšoáigodat heivehuvvo ovttaskas bearrašii ja ovttasbargu váhnemiiguin lea dehálaš. Bearraša iežaset áddejupmi, máhttu, kultuvra ja vásáhusat leat divššu guovddážis. Meahcceterapiija lea oassin divššus. Mii lea golbma beaivvi meahcis. Hálddašeapmi ja positiivvalaš vásáhusat leat guovddážis.

Bearrašat orrot sierra ásodagain gos ieža birgejit. Mis lea sierra skuvla mánáide. Váhnemat ožžot oahpporuđaid (buohccindieđiheami) dikšoáigodagas. Dikšu bistá njeallje vahkku.

Čujuheami vuolggaha spesialistadearvvašvuodabálvalus (MNP) ovttasráđiid váhnemiiguin.

Familieenheten

Vi tilbyr utredning og behandling* til barn og familier der det er vansker knyttet til samspill og kommunikasjon. Tilbudet er aktuelt når polikliniske tiltak ikke har ført til ønsket endring, og tettere oppfølging anses som nødvendig. Som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

Behandlingsoppholdet tilpasses den enkelte familie i nært samarbeid med foreldrene. Familiens egen forståelse, kunnskap, kultur og erfaringer er sentral i behandlingen. Som en del av terapiforløpet inviteres familien på Meahcceterapiija, en tredagers utmarkstur med fokus på mestring og positive opplevelser.

Familiene bor i egne leiligheter med egen husholdning. Vi har egen skole for barn i skolepliktig alder. Foreldre får opplæringspenger (sykemelding) under oppholdet.

Oppholdet er på fire uker.

Henviing gjøres via spesialisthelsetjenesten (BUP) i samråd med foreldrene.

SANKS

The Family Unit

We provide services for families experiencing difficulties with family interaction and communication. The service is provided when BUP outpatient measures have not resulted in the desired changes and a period of more intensive work with family relationships is considered necessary. As a part of SANKS we have a national responsibility for the Sámi population.

The treatment plan is, in cooperation with the parents, adapted to each individual family. Their understanding, knowledge, culture and experience is central to the therapy. As part of the treatment, families are invited to participate in Meahcceterapiija, a three-day treatment stay out in the nature.

The treatment period has a duration of four weeks. The unit can accommodate two families at the time and has its own school for children of school-age. Each family has their own self-catering apartment, and stay free of charge. Working parents receive training allowance/sick pay during their stay.

The referral must be provided by the local child and adolescent psychiatric outpatient clinic (BUP), in consultation with the parents.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter)

UNGDOMSPSYKIATRISK ENHET (UPA)

Nuoraidpsykiátralaš ovttadat (NPO)

NPO lea jándorásahus nuoraide gaskal 13 ja 18 jagi geain leat psykalaš váttut. Mii fállat čielggadeami ja divššu mánga iešguđegelágán psykalaš váttuide. Ovttadat lea oassi SÁNAG:s ja mis lea našuvnnaš ovddasvástádus sápmelaččaide fállat divššu.

Mii fállat divššu earret eará váttuide nugo:

- Garra ballu ja lossamiella
- Bággováttut
- Iešvahágahttin
- Iešsorbmenproblematihkka
- Psykosat ja bipolára dilli
- Maŋŋonan dahje eahpedábálaš ovdáneapmi
- Gárrendilli

Biras- ja individuálaterapiija lea divššu guovddázis ja lea heivehuvvon sámi gillii ja kultuvrii.

Nuoraid divššodettiin bargá ovttadat ovttas nuoraid bearrašiin, skuvllain, ruovttugielddain ja ásahusain mat leat oaidnán dikšodárbbu.

Spesialistadearvašvuodabálvalus čujuha pasieantta ieš válljejuvvon sisačáliheapmái.

NPO sáhtta maid váldit vuostá subfáhkkatlaš sisačáliheami.

Ungdomspsykiatrisk enhet

UPA er et døgntilbud for ungdom mellom 13-18 år med psykiske vansker. Vi tilbyr utredning og behandling* innenfor et bredt spekter av psykiske lidelser. Enheten er en del av SANKS og har et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

UPA gir behandling for vansker slik som:

- Angst og depresjon
- Tvangslidelser
- Selvskading
- Selvmordsproblematikk
- Psykoser og bipolare tilstander
- Utviklingsforstyrrelser
- Rus

Miljø- og individualterapi er sentralt i behandlingen og er tilpasset samisk språk og kultur.

Under oppholdet samarbeider enheten med ungdommens familie, skole, hjemkommune og henviser.

Pasienter henvises fra spesialisthelsetjenesten til elektiv/planlagt innleggelse. UPA kan også ta imot subakutte innleggelser.

The Adolescents psychiatric Unit

UPA is an inpatient unit for adolescents, ages 13 to 18 with mental health issues. We provide examinations/assessment and treatment within a wide range of mental disorders. The unit is a part of SANKS and we have a national responsibility for the Sámi population.

UPA offers services to adolescents with problems such as:

- Anxiety and depression
- Obsessive-compulsive disorders
- Self harm
- Suicidal behaviour/ideation
- Psychoses and bipolar disorders
- Developmental disorders
- Substance abuse

Milieu- and individual therapy are important to the treatment and is adapted to the Sámi language and culture.

During the patient's stay, the unit cooperates closely with the family, the school, the local community and those who submit the referral.

A specialist healthcare service must refer patients to elective/ planned admission. UPA can also submit subacute admissions.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

TVERRFAGLIG SPESIALISERT RUSBEHANDLING (TSB POLIKLINIKK)

Fágaidgaskašaš spesialiserejuvvon dikšu gárrendilis- ja sorjjasvuodas

FSD poliklinihkka lea fálaldat olbmuide geain lea gárrenmirkko- dahje eará sorjjasvuodáváttisvuodát. Pasieanttaid bearrašat ja oapmahaččat sáhttet maid čujuhuvvot ovttaid. FSD:s lea erenoamáš ovddasvástádus Gaska-Finnmárkku ja Nuorta-Finnmárkku suohkaniidda, ja go lea oassin SÁNAG:s, de lea ovttaidagás maiddái našunála ovddasvástádus sámi álbmoga ektui.

FSD fállá gárrendille- ja sorjjasvuodáčiellgadeami ja divššu rávisolbmuide geat leat badjel 18 jagi.

Sorjjasvuohtha sáhtta leat:

- Gárrenmirkkot dego alkohola, lobihiis narkotihkka substánsat, dálkasat A- ja B-joavkkus maid lea lobiheamet alcces skáhpon, dahje mat adnojit boastut reseapta ektui man lea doaktáris ožžon.
- Speallansorjjasvuohtha
- Eará dilitt maidda lea gártan sorjjavaš

FSD poliklinihkka lea beaivefálaldat. Čujuheami vuolggaha doavttir, psykologa, NAV, gárrenmirkkokonsuleanta ja mánáidsuodjalus, ja maiddái spesialistadearvvašvuodabálvalus ja giddagasbálvalus.

Čujuhus sáddejuvvo: Gárrenmirko árvvoštallanjovkui, Finnmarkku buohccivissui HF.

Tverrfaglig spesialisert behandling i rus- og avhengighet

TSB poliklinikk er et tilbud for personer med rus- eller annen avhengighetsproblematikk. Familier og pårørende til pasienter kan også henvises til enheten. TSB har et særskilt ansvar for kommunene i Midt-Finnmark og Øst-Finnmark, og som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for samisk befolkning.

Tverrfaglig spesialisert behandling av rus og avhengighet (TSB) tilbyr utredning og behandling av rus- og avhengighet til voksne over 18 år.

Avhengigheten kan være i forhold til:

- Rusmidler som alkohol, illegale narkotiske substanser, samt legemidler i gruppe A- og B, som enten er anskaffet illegalt, eller som brukes feil på resept fra leger.
- Spillavhengighet
- Andre typer avhengighet

TSB poliklinikk er et dag tilbud. Henvisning skjer via lege, psykolog, NAV, ruskonsulent/sosialkonsulent og via barnevern, samt via spesialisthelsetjenesten og fengselstjenesten.

Henvisningen sendes: Vurderingsteamet Rus, Finnmarkssykehuset HF.

Interdisciplinary specialized substance abuse treatment

TSB outpatient clinic is a treatment unit for the people with substance abuse or other addictions. Patient's family members can also be referred to TSB. TSB has a specific responsibility for municipalities in Central- and EastFinmark. In addition, as a part of SANKS, TSB has a responsibility for the Sami population at a national level. Interdisciplinary Specialized Substance Abuse Treatment (TSB) offers substance abuse/addiction assessment and treatment to the adults over 18 years old.

Addiction includes:

- Drugs such as alcohol, illegal narcotics as well as medicines in groups A and B, which are either illegally obtained or incorrect use of prescription from doctors.
- Gambling addiction
- Other types of addiction

TSB outpatient clinic is a day hospital. Referrals are made through doctor, psychologist, the Norwegian Labour and Welfare Administration (NAV), Substance Abuse Counselor / Social Counselor, The Child Welfare Services, as well as the Specialist Health Service and the Correctional Service.

The referral is sent to: The substance-use assessment team, Finnmark Hospital.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

VOKSENPSYKIATRISK POLIKLINIKK (VPP)

Rávisolbmuid psykiátralaš polikliihkka

Mii fállat čielggadeami ja divššu rávisolbmuide. Ovttat lea oassi SÁNAG:s, ja mis lea našuvnnalaš ovddasvástádus sápmelaččaide fállát divššu ja erenoamáš ovddasvástádus sisaváldingielddaid badjel: Guovdageaidnu, Kárášjohka, Porsángu, Davvesiida ja Gáŋgaviika. Čielggadeapmi dáhpáhuvvá našuvnnalaš njuolggadusaid vuodul, ovdal go dikšuplána ráhkaduvvo ovttasráđiid pasieanttain.

Mii fállat divššu dáid váttuide:

- Traumat, garra ballu, lossamiella ja bággováttut
- Borranváttut
- Persovnnalašvuoda spiehkasteamit
- Psykosaváttut
- Gárrengeavahanválttisvuodát ja earálágan darvánemiid váttut

Buot divššodeapmi heivehuvvo juohkehážžii mas guovddážis lea giella, kultuvra ja iešbirgen.

Čujuheami vuolggaha doavttir dahje psykologa.

Voksenpsykiatrisk poliklinikk

Vi tilbyr utredning og behandling* til voksne. Som en del av SANKS har VPP et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen, og et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Lebesby og Gamvik. Her utredes pasienter etter Nasjonale retningslinjer, deretter blir vi i samarbeid med pasienten enig om en behandlingplan.

Vi gir behandling for vansker slik som:

- Traumer, angst, depresjon og tvangslidelser
- Spiseforstyrrelser
- Personlighetsforstyrrelser
- Psykoseproblemer
- Rusproblemer og andre former for avhengighetsproblematikk

All behandling tilrettelegges individuelt med fokus på språk, kultur og mestring.

Henvising skjer via lege eller psykolog.

Adult Psychiatric Outpatient Clinic

The Adult Psychiatric outpatient clinic (VPP) provides treatment for adults. As a part of SANKS VPP has a national responsibility for the Sámi population and a special responsibility the municipalities: Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Lebesby and Gamvik. Patients are examined according to national guidelines, then, in partnership with the patient we agree on a treatment plan.

VPP provides services for adults who may be experiencing:

- Trauma, anxiety, depression and obsessive compulsive disorders
- Eating disorders
- Personality disorders
- Psychotic disorders
- Substance abuse and other forms of addiction

Treatment are adjusted individually with focus on language, culture and coping skills.

Referral must be obtained by a physician or a psychologist.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisingen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

DØGNENHETEN - AVHENGIGHET (TSB)

Sorjjasvuoda - jándorovttadat

Sorjjasvuoda jándorovttadat fállá čielggadeami ja divššu rávisolbmuide geain leat gárrendille- ja sorjjasvuodáváttisvuodát. Ovttadat lea oassi SÁNAG:s ja mis lea našuvnnalaš ovddasvástádus sápmelaččaide fállát divššu.

Dikšu lea eaktodáhtolaš. Mis leat maid pasieanttat geat leat dubmehallan čohkkát giddagasas §12 vuodul.

Mii fállat divššu dáid váttuide:

- Jugešvuohhta
- Narkotihkka
- Dálkasat
- Seahkalas boasttugeavaheapmi
- Speallandarváneapmi

Divššus deattuhat birasterapiija mas lea kulturdiđolaš perspektiiva. Sihke individuála- ja joavkodikšu heivehuvvo ovttaskas pasientii ja divššus deattuhat movttiidahtti ságastallamiid, mentálavuodđuduvvon terapiija, kognitiivaterapiija, lihkadeami ja iešbirgema.

Doavttir, NAV, gárrendillekonsuleantta, mánáidsuodjalus, spesialistadearvvašvuoda- ja giddagasdearvvašvuodabálvalus vuolggahit čujuheami.

Čujuheapmi sáddejuvvo: Gárrendille árvvoštallanjovkui, Finnmárkku buohccevissui.

Døgneheten - avhengighet

Vi er en døgnenhet som tilbyr utredning og behandling* til voksne med rus- og avhengighetsproblematikk. Som en del av SANKS har vi et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

Behandlingen er frivillig. Vi har også pasienter på §12-soning.

Vi gir behandling innen rus- og avhengighetsproblematikk slik som:

- Alkohol
- Narkotika
- Medikamenter
- Blandingsmisbruk
- Spilleavhengighet

Miljøterapien som anvendes inkluderer et kultursensitivt perspektiv. All behandling tilrettelegges både individuelt og i gruppe med fokus på motiverende samtale, kognitiv terapi, fysisk aktivitet og mestring.

Henvising skjer via lege, NAV, ruskonsulent, barnevern, spesialist- og fengselshelsetjenesten.

Henvisingen sendes: Vurderingsteamet Rus, Finnmarkssykehuset HF.

Inpatient Unit -addiction

Inpatient Unit is for adult patients suffering from substance abuse or addiction disorders. As a part of SANKS, TSB has a national responsibility for the Sámi population.

Treatment is voluntary, however, we also have patients admitted on a Section 12 of the Execution of Sentences Act, "Execution of sentence in an institution".

We offer services to individuals with substance abuse, dependency and addiction disorders such as:

- Alcohol
- Substance
- Medication dependencies
- Combination addictions
- Gambling addictions

The milieu therapy treatment has emphasis on a culturally sensitive perspective. All treatments are organized both individual and in groups with focus on motivational techniques, cognitive therapy, physical activity and coping skills.

Referrals must be obtained from a physician, NAV (Norwegian Labour and Welfare Administration), substance abuse counsellors, child welfare services/ social services, specialist healthcare services, and prison health services.

Referrals must be sent to: Vurderingsteamet Rus, Finnmarkssykehuset HF.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisingen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

DØGNENHETEN - PSYKISK HELSE

Psyhkalaš dearvvašvuoda jándorovttadat

Mii fállat čielggadeami ja divššu rávisolbmuide. Ovttat lea oassin SÁNAG:s, ja mis lea našuvnnalaš ovddasvástádus sápmelaččaide fállat divššu. Mis lea maid erenomáš ovddasvástádus sisaváldingielddaide: Guovdageaidnu, Kárášjohka, Porsángu, Davvesiida ja Gáŋgaviika.

Mii fállat divššu váttuide nugo:

- Ballu
- Lossamiella
- Persovnnalašvuoda spiehkasteamit
- Psykosat
- Darvnanváttisvuodát

Dikšoáigodat bistá gaskal ovtta ja njeallje vahkku, muhto dikšoáiggis dahkko individuálalaš árvvoštallan.

Birasterapiija, mii geavahuvvo, sisttisoallá kulturdiđolaš perspektiiva.

Buot divššodeamit heivehuvvojit sihke pasieanttaide ja joavkkuide, ja dikšumis deattuhat giela, kultuvrra, lihkadeami ja iešbirgema.

Čujuheami vuolggaha doavttir dahje psykologa.

Døgnerheten psykisk helse

Vi tilbyr utredning og behandling* til voksne. Som en del av SANKS har døgnerheten et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen, og et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Lebesby og Gamvik.

Vi gir behandling for vansker slik som:

- Angstlidelser
- Depresjoner
- Personlighetsforstyrrelser
- Psykoser
- Avhengighetsproblematikk

Behandlingsoppholdet er mellom 1 uke til 4 uker, men det gjøres individuelle vurderinger underveis i behandlingsløpet.

Miljøterapien som anvendes inkluderer et kultursensitivt perspektiv.

All behandling tilrettelegges både individuelt og i gruppe med fokus på språk, kultur, fysisk aktivitet og mestring.

Henvising skjer via lege eller psykolog.

Inpatient Unit - Mental Health

Inpatient Unit- Mental Health provides psychiatric treatment for adults. As a part of SANKS, we have a national responsibility for the Sámi population and a special responsibility the municipalities: Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Lebesby and Gamvik.

The unit provides treatment of mental health issues such as:

- Anxiety
- Depression
- Personality disorders
- Psychoses
- Substance abuse disorders

The treatment period is normally between 1-4 weeks, but individual assessments are made during the course of treatment.

The milieu therapy used includes a culture sensitive perspective.

Patients are offered both individual and group therapy with a focus on language, culture, physical activity and coping skills.

Referrals must be obtained from a physician or a psychologist.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisingen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

SANKS-FoU

Dutkan- ja ovdánahttinossodat

SÁNAG DjO galgá barggus bokte ovdánahttit ja sihkarastit ovttadássaš psyhkalaš dearvvašvuoda- ja sorjjasvuodaábalvalusaid sápmelaččaide.

Ossodat galgá:

- Láhčit dili dutkamiidda ja ovdánahttinbargguide mat gusket psyhkalaš dearvvašvuhtii ja sorjjasvuhtii
- Fállat oahpahusa/gaskkusteamii sámi kulturáddejumi birra ovttas klinihkalaš ovttadagaiguin
- Buhtalastit ja ovttasbargat eará fága- ja dutkanbirrasiguin riikkas ja riikkaidgaskasaččat

SÁNAG almmuha jahkásaččat 2 miljovna ruvnu dutkan- ja ovdánahttinbargguide mat gusket Norgga sámi álbmoga psyhkalaš dearvvašvuodasuddjemii ja darváneapmái.

Forskning og utviklingsavdeling

SANKS FoU skal være med å utvikle samt sikre likeverdige tjenester innen psykisk helse- og avhengighet til den samiske befolkningen.

Dette gjøres ved å:

- Legge forholdene til rette for forskning og utviklingsarbeid innenfor psykisk helse- og avhengighet til den samiske befolkningen
- Tilby undervisning/formidling om samisk kulturforståelse i samarbeid med de kliniske enhetene
- Samordne og samarbeide med fag- og forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt

SANKS lyser årlig ut 2 millioner kroner til forskning og utviklingsarbeid innen området psykisk helse- og avhengighet for den samiske befolkningen i Norge.

Research and Development

SANKS R&D contribute to developing and ensuring equitable services in mental health and addiction to the Sámi population.

This is done by:

- Facilitate research and developmental work within mental health and addiction to the Sámi population
- Offering teaching / dissemination in collaboration with the clinical units concerning Sámi cultural understanding nationally and internationally
- Coordinate and collaborate with other research units nationally and internationally

Each year, SANKS allocates NOK 2 million to various research and development projects in the field of mental health care and substance abuse among Norway's Sámi population.

SAMISK TOLKETJENESTE

Sámi dulkonbálvalus

Jus davvisámegiela pasieanttat háliidit geavahit eatnigiela go deaivvadit ja gulahallet Davvi dearvvašvuoda ja SÁNAG* spesialistadearvvašvuodabálvalusain, dei dag tilby nordsamisk tolk når du har sáhtta dulkonbálvalus fállat dulkka.

Mis lea dulka Hámmárfeasta buohcceviesus ja Davvi-Norgga universitehtabuohcceviesus buot árgabeivviid gaskal dii. 08:00-15:00. Árgabeivviid diibmu 15:00-22:00 rádjai fállat gáiddusdulkoma. Gáiddusdulka bargá maidái vahkkoloahpaid ja bassebeivviid diibmu 08:00-22:00.

Lea vejolaš dingot dulkka elektrovnnalaččat Finnmárkku buohcceviesu neahttasiidduin.

Eambbo dieđuid gávnnat: www.sanks.no dahje www.finnmarksykehuset.no.

Don sáhtát maid dingot dulkka min telefonna bokte, de ringet:

**+47 46 84 74 04
(dii. 08:00-22:00 olles vahkku)**

Jus dulka ii vástit, de soaitá dulkomin ja ringe ruovttoluotta go lea dilli. Jus dattege it dárbbaš dulkka, de livččii buorre ahte dieđihat dán birra.

Min dulkkain lea jávohisvuodageatnegasvuolta ja sin bargun lea dušše dulkot. Áinnas váldde oktavuoda – mii leat dáppe du dihte.

Samisk tolketjeneste

Dersom du som pasient ønsker å få bruke ditt samiske morsmål i møte med spesialisthelsetjenesten i Helse Nord og SANKS*, kan tolketjenesten dei dag tilby nordsamisk tolk når du har time hos oss.

Vi har tolk tilstede på Hammerfest sykehus og Universitetssykehuset i Nord-Norge alle hverdager mellom kl. 08:00 – 15:00. På hverdager etter kl 15:00 frem til kl 22:00 tilbyr vi fjerntolking på nordsamisk. Fjerntolken jobber også i helgene og på helligdager kl. 08:00-22:00

Det er mulig å bestille tolk elektronisk på Finnmarkssykehusets hjemmeside. For mer informasjon om tjenesten gå inn på:

www.sanks.no eller www.finnmarksykehuset.no.

**Du kan også bestille tolk ved å ringe vår vakttelefon:
+47 46 84 74 04
(kl. 08:00-22:00 hele uken)**

Hvis tolkene ikke svarer er de mest sannsynligvis opptatt med tolkeoppdrag. De ringer deg opp når de blir ledige. Det er fint om dere husker å avbestille avtalen dersom du ikke har behov for tolk.

Våre tolker har taushetsplikt og skal kun tolke under oppdraget. Ta gjerne kontakt – vi er der for deg.

Sami Interpreting Service

If you as a patient want to use Sami language during a consultation at the specialist health service in Helse Nord and SANKS*, we Interpreting Service provide Northern Sami interpreters.

We have interpreter at Hammerfest Hospital and University Hospital of North Norway in Tromsø on every weekday 8:00 – 15:00. Interpreter at hospital shall also provide remote interpreting.

In addition, we provide remote interpreting 15:00 – 22:00 on weekdays (after business hour) and 8:00-22:00 on weekends and public holidays.

You can request interpreter online by accessing the webpage of our interpreting service under Finnmark Hospital website. For more information, go to www.sanks.no or www.finnmarksykehuset.no.

You can also call our hotline to request interpreters: +47 468 47 404 (8:00-22:00 every day, mon. – sun.)

If interpreters do not answer the phone, they are most likely busy with another interpretation duty. They shall call you thereafter.

Please do not forget to cancel the request if there is no need to use interpreter.

Our interpreters have a duty of confidentiality and interpretation shall be done only when they are on duty. Feel free to get in touch with us – we are here for you.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisningen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

SAMISK LÆRINGS- OG MESTRINGSSENTER (LMS)

Sámi oahpahuš- ja hálddašanguovddáš

Sámi oahpahuš- ja hálddahušguovddáš (OHG) lea gealboguovddáš pasieanttaid ja oapmahaččaid oahppama várás.

OHG sisaváldingielddat leat Guovdageaidnu, Kárášjohka, Deatnu ja Unjárga.

OHG fállá kurssaid pasieanttaide ja oapmahaččaide geain lea kronalaš dahje guhkitáigásaš dávddat, doaimmahushehttehus, rumašlaš, psykalaš, gárrendilli/sorjjasvuoda gillámuš dahje dávddat.

Kurssaid mihttun lea ahte olbmot galget oahppat iežat dávddaid birra ja oahppat hálddašit árgabeaivviset. Go galgá válljet iežas geainnu, de ferte máhttu sihke dávdda, dikšuma, iežas resurssaid ja eallindábiid rievdadeami birra.

Buot kurssat galget heivehuvvon gielalaččat ja kultuvrralaččat.

Čujuhus: Dus ferte čujuhus jus galggat oassálastit kursain. Fástadoavttir dahje buohcceviesu doavttir buohcceviesus vuolggaha čujuheami. Čujuheapmi sáddejuvvo elektrovnnalaččat dahje boastta bokte.

Samisk lærings- og mestringssenter

Samisk lærings- og mestringssenter (LMS) er et kunnskapssenter for pasient- og pårørendeopplæring. Samisk LMS er en del av SANKS som har et nasjonalt ansvar for den samiske befolkningen.

LMS har et særskilt ansvar for opptakskommunene: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Tana og Nesseby.

LMS tilbyr lærings -og mestringkurs* for pasienter og pårørende med kroniske og langvarig sykdom, funksjonsnedsettelse, kroppslige, psykiske, rus/avhengighets lidelser og sykdom.

Målet med lærings- og mestringkurs er at du skal lære om din lidelse eller sykdom og hvordan du kan mestre hverdagen. For å velge din vei må du ha kunnskap både om sykdom, behandling, egne ressurser og endring av levevaner.

Alle opplæringskurs skal være språklig og kulturelt tilrettelagt.

Henvising: Du må ha henvising fra lege for å delta på våre kurs. Det kan være din fastlege eller din lege på sykehuset. Henvisingen sendes elektronisk eller per post.

Center for Learning and Mastery in Sami

Center for Learning and Mastery in Sami (Samisk lærings og mestringssenter, LMS) is a knowledge center providing tutorials to patients and family caregivers. Sami LMS is a part of SANKS with a national-level responsibility for the Sami population.

LMS is especially responsible to following municipalities: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Tana and Nesseby.

LMS provides patients and family caregivers with a series of Learning and Mastery courses on chronic and long-term illness, disability, and physical, mental and substance abuse disorders and illness.

The aim of LMS is that you will learn about your disorders or illness and how you are able to master everyday life. To choose your path, you should have knowledge on your illness, treatments, your own resources and lifestyle changes.

All training courses are language and culture friendly.

Referral: You need to have a doctor's referral to attend LMS courses. Referral can be from GP or the hospital doctor. Referral shall be sent electronically or by mailing address.

*) Du har rett til å velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet henvisingen skal vurderes ved. Dersom du har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan du velge ved hvilken offentlig eller privat virksomhet helsehjelpen skal gis (Lov om pasient- og brukerrettigheter).

TRENGER DU HJELP?
KONTAKT

SANKS FoU, barn og unge
78 96 74 20

SANKS Voksenpsykiatrisk poliklinikk
78 96 74 30

SANKS Døgnetenhet psykisk helse og avhengighet
78 96 74 40

Sámi klinihkka
78 96 74 00

WWW.SANKS.NO

Følg oss på facebook: SÁNAG / SANKS Følg oss på instagram: sanagsanks